

Kibbud Av V'Em #3

Kibbud Av Vs. Kibbud Em – Difficulties Of Applying Equality

1. **תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ל עמוד ב**
 תניא, רבי אומר: גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שכן מכבד את אמו יותר מאביו, מפני שמשדלתו בדברים, לפיכך הקדים הקדוש ברוך הוא כיבוד אב לכיבוד אם; וגלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם, שהבן מתיירא מאביו יותר מאמו, מפני שמלמדו תורה, לפיכך הקדים הקדוש ברוך הוא מורא האם למורא האב.
2. **טור יורה דעה הלכות כבוד אב ואם סימן רמ**
 ובכבוד הקדים אב לאם דכתיב כבוד את אביך ואת אמך ובמורא הקדים אם לאב דכתיב איש אמו ואביו תיראו ללמד ששניהם שוים בין לכיבוד בין למורא
3. **תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לא עמוד א**
 שאל בן אלמנה אחת את ר' אליעזר:
 אבא אומר השקיני מים ואימא אומרת השקיני מים, איזה מהם קודם?
 אמר ליה: הנח כבוד אמך ועשה כבוד אביך, שאתה ואמך חייבים בכבוד אביך.
 בא לפני רבי יהושע, אמר לו כך.
 אמר לו: רבי, נתגרשה מהו?
 אמר ליה: מבין ריסי עיניך ניכר שבן אלמנה אתה, הטל להן מים בספל וקעקע להן כתרנגולין.

A widow's son asked Rabbi Eliezer:

Father tells me to bring him water, and mother tells me to bring her water. To which of them do I give first?

R' Eliezer responded: set aside your mother's honour and perform your father's wishes, for you and your mother are both obligated in the honour of your father.

He came before Rabbi Yehoshua, asked the same question and received the same answer.

He said to him: And what if they are divorced?

R' Yehoshua responded: I see from between your eyes that you are a widow's son. Place water before them in a mug and allow them to peck at it like chickens!

The Halachic Reading

4. **משנה מסכת כריתות פרק ו משנה ט**
 רבי שמעון אומר ... תורין קודמין לבני יונה בכל מקום יכול מפני שהן מובחרין מהן תלמוד לומר (שם /ויקרא/ י"ב) ובן יונה או תור לחטאת מלמד ששניהן שקולין האב קודם לאם בכל מקום יכול שכבוד האב עודף על כבוד האם תלמוד לומר (שם /ויקרא/ י"ט) איש אמו ואביו תיראו מלמד ששניהם שקולים אבל אמרו חכמים האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו וכן בתלמוד תורה אם זכה הבן לפני הרב קודם את האב בכל מקום מפני שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו:
5. **ים של שלמה מסכת קידושין פרק א סימן סב**
 ומה שאמרנו שכיבוד אב קודם לאם, דווקא לעניין כבוד, אבל לפדות מן התפיסה, ואין סיפק בידו לפדות שניהם, האם קודמת, עיין בפרק נערה סימן ל"ז:
6. **שולחן ערוך יורה דעה הלכות כבוד אב ואם סימן רמ סעיף יד**
 אביו אומר לו: השקיני מים, ואמו אומרת: השקיני מים, מניח אמו ועוסק בכבוד אביו. ואם היא מגורשת מאביו, שניהם שוים ולא יזה מהם שירצה יקדים.

7. שולחן ערוך יורה דעה הלכות צדקה סימן רנא סעיף ח
איש ואשה שבאו לשאול מזון, מקדימין אשה לאיש. וכן אם באו לשאול כסות. וכן אם באו יתום ויתומה לינשא, מקדימין להשיא היתומה.

The Aggadic Reading Who Was The Son and Other Questions

8. בית הבחירה למאירי מסכת קידושין דף לא עמוד א
אנו גורסים כאן מבין ריסי עיניך נכר **שבן גרושה** אתה תן להם מים בספל וקעקע להם כתרנגולין ומכל מקום יש גורסין מבין ריסי עיניך נכר **שבן אלמנה** אתה כלומר שהם אדמות ורכות מרוב הבכי... ואם כן אי אתה שואל לצורך ואיני נזקק להשיב אלא שמכל מקום דרוש וקבל שכר וכל שאירע כן הטל לפנייהם וכו' כלומר לפי שאלתך ראוי לך לעשות כן והדברים מראין כדעת ראשון...
ויש מפרשים **שבן אלמנה אתה שנשאת לבעל** ואתה שואל בין אמך לבעל אמך שאדם חייב בכבודו גם כן כדכתוב את אמך לרבות בעל אמך ובזו ודאי הטל להם וכו' הא אב ממש אב קודם:

9. רב יהודה ברנדס, אגדה למעשה, חלק א' (2005), בין אדם להוריו עמ' 98
נקדים ונאמר שהבחירה בדרך סיפורית של הגמרא, נובעת מכך שסגנון הפסק של השולחן ערוך אינו מספיק כדי להכריע ברוב המקרים שבהם אב ואם מבקשים מן הבן דברים מנוגדים, לדוגמה במקרה של גירושין. אולם הבעיה קיימת גם במקום שבו כביכול סיפק השו"ע הכרעה ברורה.

יש משפחות שבהן כיבודו של האב הוא שהבן ימלא תחילה את בקשת האם. יש שהיחסים בין האב והאם רכים ועדינים ואוהבים, והאב, לא זו בלבד שאינו רוצה שהבן יקדים את כבודו לכבוד האם, אלא אדרבה, אפשר שיכעס אם הבן יביא לו מים לפני שיביא לאמו. יש הבדל משמעותי בין אם האב והאם ביקשו כל אחד בנפרד בלי לדעת איש על בקשת רעהו, לבין אם בקשו יחד, זה ליד זה. וכיצד אירע הדבר, כלום בקשה האמה כוס קפה, ואבא אומר "אם אתה כבר מכין לאמא, תכין גם לי בבקשה?" או שמא אמר האב: "למה אתה מכין לאמא ולא לי?"!

לפעמים שורר מתח בין האב לבין האם והבן מזהה שהם מנהלים על גבו מאבקי כח. השתתפותו במהלך כזה, משמעותו פגיעה כואבת באחד ההורים. האם הצמדות פשטנית להוראת רבי אליעזר ולפסק השולחן ערוך תהיה המעשה הנכון, או שמא מוטל על הבן לנסות לתמרן כך ששני ההורים לא יפגעו? הדבר נפוץ עוד יותר במצב של גירושין, או טרום גירושין, שבהם האב והאם נלחמים את מלחמתם על גב הילדים.

בעצם, שאלה שבה קיים שוויון גמור בין האב והאם מבחינתו של הילד במקרה נתון היא נדירה מאוד. **ואולי משום כך סברה הגמ' ששאלה זו יכולה להשאל רק מפיו של יתום, שלדידו זו שאלה היפותטית.** בכל סיטואציה משפחתית רגילה השיקולים של הבן הם הרבה יותר מורכבים...

בכל אופן הדרכתו של רבי יהושוע הוא שעדיף להתחמק מהכרעה בין ההורים, והיא מכילה הרבה יותר מאשר המשתמע מהשו"ע, שהוא רשאי להחליט כרצונו. אמנם הוא רשאי להחליט, אבל רבי יהושוע ממליץ לא להחליט. במקרה של גירושין, כשההורים מתעמתים על גבו של הילד, או כשעליו להכריע בין כבוד אמו לכבוד בעלה שהוא גם אביו החורג, מוטב לו להמנע מלהכניס ראשו בצרה זו, אלא יתן להם להטקוטט בינם לבין עצמם.

10. ים של שלמה מסכת קידושין פרק א סימן סב
רבינו ירוחם (נ"א ח"ד) כתב, אם נתגרשה מאביו, שניהם שווים. ונותן מים בספל, ואומר להם בואו לשתות, ולא יקדים אחד לחבירו עכ"ל